

32012L0029

14.11.2012.

SLUŽBENI LIST EUROPSKE UNIJE

L 315/57

DIREKTIVA 2012/29/EU EUROPSKOG PARLAMENTA I VIJEĆA**od 25. listopada 2012.****o uspostavi minimalnih standarda za prava, potporu i zaštitu žrtava kaznenih djela te o zamjeni
Okvirne odluke Vijeća 2001/220/PUP**

EUROPSKI PARLAMENT I VIJEĆE EUROPSKE UNIJE,

uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije, a posebno njegov članak 82. stavak 2.,

uzimajući u obzir prijedlog Europske komisije,

nakon prosljeđivanja nacrtu zakonodavnog akta nacionalnim parlamentima,

uzimajući u obzir mišljenje Europskoga gospodarskog i socijalnog odbora ⁽¹⁾,uzimajući u obzir mišljenje Odbora regija ⁽²⁾,u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom ⁽³⁾,

budući da:

(1) Unija je sebi za cilj postavila održavanje i razvoj područja slobode, sigurnosti i pravde, čiji je nosivi stup uzajamno priznavanje sudskih odluka u građanskim i kaznenim stvarima.

(2) Unija se zalaže za zaštitu žrtava kaznenih djela i uspostavu minimalnih standarda s tim u vezi, a Vijeće je donijelo Okvirnu odluku 2001/220/PUP od 15. ožujka 2001. o položaju žrtava u kaznenom postupku ⁽⁴⁾. U okviru Stockholmskog programa – otvorena i sigurna Europa u službi i zaštiti građana ⁽⁵⁾, koji je Europsko vijeće donijelo na svojem sastanku održanom 10. i 11. prosinca 2009., od Komisije i država članica je zatraženo da razmotre kako poboljšati zakonodavstvo i praktične mjere potpore za zaštitu žrtava, uz poklanjanje posebne pozornosti, kao prioritet, potpori svim žrtvama i priznavanju svih žrtava, uključujući žrtava terorizma.

(3) Člankom 82. stavkom 2. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (UFEU) predviđeno je utvrđivanje minimalnih pravila primjenjivih u državama članicama za olakšavanja uzajamnog priznavanja presuda i sudskih odluka te policijske i pravosudne suradnje u kaznenim stvarima s prekograničnim elementima, posebno s obzirom na prava žrtava kaznenih djela.

(4) U svojoj rezoluciji od 10. lipnja 2011. o planu za jačanje prava i zaštite žrtava, posebno u kaznenom postupku ⁽⁶⁾ („Budimpeštanski plan”), Vijeće je navelo da na razini Unije treba poduzeti djelovanja radi jačanja prava, potpore i zaštite žrtava kaznenih djela. S tim ciljem te u skladu s navedenom rezolucijom, ova Direktiva ima za cilj revidirati i dopuniti načela navedena u Okvirnoj odluci 2001/220/PUP i poduzeti daljnje značajne korake prema višoj razini zaštite žrtava u cijeloj Uniji, posebno u okviru kaznenog postupka.

(5) Rezolucijom Europskog parlamenta od 26. studenoga 2009. o uklanjanju nasilja nad ženama ⁽⁷⁾ od država članice je zatraženo da unaprijede svoja nacionalna prava i politika za borbu protiv svih oblika nasilja nad ženama i na djelovanje radi suzbijanja uzroka nasilja nad ženama, a posebno primjenom preventivnih mjera, te je njome od Unije zatraženo da zajamči pravo na pomoć i potporu svim žrtvama nasilja.

(6) U svojoj je rezoluciji od 5. travnja 2011. o prioritetima i nacrtu novog okvira politike EU-a za suzbijanje nasilja nad ženama ⁽⁸⁾ Europski parlament predložio strategiju suzbijanja nasilja nad ženama, obiteljskog nasilja i sakaćenja ženskih spolnih organa kao temelj za buduće zakonodavne instrumente kaznenog prava protiv rodno uvjetovanog nasilja, uključujući okvir za borbu protiv nasilja nad ženama (politika, sprečavanje, zaštita, kazneni progon, skrb i partnerstvo) za kojim treba uslijediti akcijski plan Unije. Međunarodna pravila u tom području uključuju Konvenciju Ujedinjenih naroda o ukidanju svih oblika diskriminacije žena (CEDAW) usvojenu 18. prosinca 1979., preporuke i odluke Odbora CEDAW i Konvencija Vijeća Europe o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji od 7. travnja 2011.

⁽¹⁾ SL C 43, 15.2.2012., str. 39.

⁽²⁾ SL C 113, 18.4.2012., str. 56.

⁽³⁾ Stajalište Europskog parlamenta od 12. rujna 2012. (još nije objavljeno u Službenom listu) i Odluka Vijeća od 4. listopada 2012.

⁽⁴⁾ SL L 82, 22.3.2001., str. 1.

⁽⁵⁾ SL C 115, 4.5.2010., str. 1.

⁽⁶⁾ SL C 187, 28.6.2011., str. 1.

⁽⁷⁾ SL C 285 E, 21.10.2010., str. 53.

⁽⁸⁾ SL C 296 E, 2.10.2012., str. 26.

- (7) Direktivom 2011/99/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 13. prosinca 2011. o europskom nalogu za zaštitu⁽¹⁾ uspostavlja se mehanizam za uzajamno priznavanje zaštitnih mjera u kaznenim stvarima između država članica. Direktiva 2011/36/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 5. travnja 2011. o sprečavanju i suzbijanju trgovanja ljudima i zaštiti njegovih žrtava⁽²⁾ i Direktiva 2011/93/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 13. prosinca 2011. o suzbijanju seksualnog zlostavljanja i seksualnog iskorištavanja djece te dječje pornografije⁽³⁾ bave se, između ostalog, posebnim potrebama posebnih kategorija žrtava trgovanja ljudima, seksualnog zlostavljanja djece, seksualnog iskorištavanja djece i dječje pornografije.
- (8) Okvirnom odlukom Vijeća 2002/475/PUP od 13. lipnja 2002. o suzbijanju terorizma⁽⁴⁾ prepoznato je da terorizam predstavlja jednu od najtežih povreda načela na kojima se temelji Unija, uključujući načelo demokracije, te je njome potvrđeno da terorizam između ostalog predstavlja i prijetnju slobodnom ostvarivanju ljudskih prava.
- (9) Kazneno djelo predstavlja nedopušteno djelo protiv društva, kao i povredu pojedinačnih prava žrtava. Stoga bi žrtve kaznenih djela trebalo prepoznati i prema njima postupati s poštovanjem, na osjećajan i profesionalan način bez diskriminacije bilo koje vrste utemeljene na bilo kojoj osnovi poput rase, boje kože, etničkog ili socijalnog podrijetla, genetskih obilježja, jezika, religije ili uvjerenja, političkog ili nekog drugog uvjerenja, pripadnosti nacionalnoj manjini, imovine, rođenja, invalidnosti, dobi, spola, spolnog izražavanja, spolnog identiteta, seksualnog usmjerenja, boravišnog statusa ili zdravlja. U svim kontaktima s nadležnim tijelom koje postupuje u okviru kaznenog postupka i svim službama koje dolaze u kontakt sa žrtvama, poput službi za potporu žrtvama ili službi za popravljivanje štete, trebalo bi uzeti u obzir osobnu situaciju i neposredne potrebe, dob, spol, moguću invalidnost i zrelost žrtava kaznenih djela, pri tome potpuno poštujući njihovu tjelesnu, umnu i moralnu nepovredivost. Žrtve kaznenih djela trebalo bi zaštititi od sekundarne i ponovljene viktimizacije, od zastrašivanja i odmazde, one bi trebale dobiti odgovarajuću potporu radi olakšavanja oporavka te bi im trebalo omogućiti dostatan pristup pravosuđu.
- (10) Ova se Direktiva ne bavi uvjetima boravka žrtava kaznenih djela na području država članica. Države članice trebale bi poduzeti potrebne mjere radi osiguravanja da prava određena u ovoj Direktivi ne budu uvjetovana boravišnim statusom žrtve na njihovom području ili državljanstvom ili nacionalnošću žrtve. Prijavlivanjem kaznenog djela i sudjelovanjem u kaznenom postupku ne nastaju nikakva prava u pogledu boravišnog statusa žrtve.
- (11) Ovom se Direktivom utvrđuju minimalna pravila. Države članice mogu proširiti prava određena u ovoj Direktivi kako bi pružile višu razinu zaštite.
- (12) Prava određena u ovoj Direktivi ne dovode u pitanje prava počinitelja. Pojam „počinitelj” odnosi se na osobu koja je osuđena za kazneno djelo. Međutim, za potrebe ove Direktive, taj se pojam također odnosi na osumnjičenu ili optuženu osobu prije bilo kakvog priznanja krivnje ili osude te ne dovodi u pitanje presumpciju nevinosti.
- (13) Ova se Direktiva primjenjuje u odnosu na kaznena djela počinjena u Uniji i na kaznene postupke koji se vode u Uniji. Njome se žrtvama kaznenih djela počinjenih izvan navedenog područja dodjeljuju prava samo u odnosu na kaznene postupke koji se vode u Uniji. Prijave podnesene nadležnim tijelima izvan Unije, poput veleposlanstava, ne dovode do primjene obveza određenih u ovoj Direktivi.
- (14) Pri primjeni ove Direktive prvenstveno se moraju uzimati u obzir interesi djece, u skladu s Poveljom o temeljnim pravima Europske unije i Konvencijom Ujedinjenih naroda o pravima djeteta usvojenom 20. studenoga 1989. Dijete koje je žrtva trebalo bi se smatrati punim nositeljem prava određenih u ovoj Direktivi i tretirati kao takvo te bi trebalo biti ovlašteno ostvarivati navedena prava na način kojim se uzima u obzir njegova sposobnost oblikovanja vlastitog mišljenja.
- (15) Pri primjeni ove Direktive države članice trebale bi osigurati da se žrtve s invalidnošću mogu u potpunosti koristiti pravima određenima u ovoj Direktivi, na jednakoj osnovi s drugima, uključujući olakšavanjem pristupa prostorima u kojima se vodi kazneni postupak te pristupa informacijama.
- (16) Žrtve terorizma pretrpjele su napade koji kao krajnju namjeru imaju nanošenje štete društvu. One stoga možda trebaju posebnu pažnju, potporu i zaštitu zbog posebne naravi kaznenog djela koje je nad njima počinjeno. Žrtve terorizma se mogu naći pod vrlo izraženim interesom javnosti i često trebaju društveno priznanje te postupanje s poštovanjem od strane društva. Države članice bi stoga trebale posebno uzeti u obzir potrebe žrtava terorizma i trebale bi nastojati zaštititi njihov dignitet i sigurnost.

⁽¹⁾ SL L 338, 21.12.2011., str. 2.

⁽²⁾ SL L 101, 15.4.2011., str. 1.

⁽³⁾ SL L 335, 17.12.2011., str. 1.

⁽⁴⁾ SL L 164, 22.6.2002., str. 3.

- (17) Nasilje usmjereno protiv osobe zbog njezinog spola, spolnog identiteta ili spolnog izražavanja ili koje nerazmjerno više pogađa osobe određenog spola smatra se rodno uvjetovanim nasiljem. Ono može imati za posljedicu tjelesnu, spolnu, emocionalnu ili psihičku štetu ili ekonomski gubitak za žrtvu. Rodno uvjetovano nasilje smatra se oblikom diskriminacije i povredom temeljnih sloboda žrtve te uključuje nasilje u bliskim odnosima, spolno nasilje (uključujući silovanje, spolno zlostavljanje i uznemiravanje), trgovanje ljudima, ropstvo te različite oblike štetnih postupanja, poput prisilnih brakova, sakaćenja ženskih spolnih organa i takozvanih „zločina iz časti”. Žene koje su žrtve rodno uvjetovanog nasilja i njihova djeca često trebaju posebnu potporu i zaštitu zbog velikog rizika sekundarne i ponovljene viktimizacije, zastrašivanja i odmazde povezanih s takvim nasiljem.
- (18) Kada se nasilje dogodi u bliskom odnosu, nasilje provodi osoba koja je trenutačni ili bivši bračni drug ili partner ili drugi član obitelji žrtve, bez obzira na to dijeli li počinitelj ili je dijelio isto kućanstvo sa žrtvom. Takvo nasilje moglo bi obuhvaćati tjelesno, spolno, psihičko ili ekonomsko nasilje i moglo bi imati za posljedicu tjelesnu, umnu ili emocionalnu štetu ili ekonomski gubitak. Nasilje u bliskim odnosima ozbiljan je i često skriven društveni problem koji bi mogao uzrokovati sustavnu psihičku i fizičku traumu s teškim posljedicama jer je počinitelj osoba u koju bi žrtva trebala moći imati povjerenje. Žrtve nasilja u bliskim odnosima mogu stoga imati potrebu za posebnim zaštitnim mjerama. Žene su ovom vrstom nasilja pogođene nerazmjerno više, a situacija može biti još gora ako je žena o počinitelju ovisna ekonomski, društveno ili u pogledu svojeg prava na boravak.
- (19) Osobu bi trebalo smatrati žrtvom bez obzira na to je li počinitelj identificiran, uhićen, je li protiv njega bio pokrenut kazneni progon ili je osuđen te bez obzira na obiteljski odnos između njih. Moguće je da članovi obitelji žrtava također bude nanесena šteta kao posljedica kaznenog djela. Članovima obitelji osobe čija je smrt izravno uzrokovana kaznenim djelom posebno može biti nanесena šteta kao posljedica kaznenog djela. Takvi članovi obitelji, koji su neizravne žrtve kaznenog djela, stoga bi također trebali ostvarivati korist od zaštite na temelju ove Direktive. Međutim, države članice trebale bi moći uspostaviti postupke za ograničavanje broja članova obitelji koji se mogu koristiti pravima određenima u ovoj Direktivi. U slučaju djeteta, djeteta ili, osim ako to nije u interesu djeteta, nositelj roditeljske skrbi u ime djeteta, trebaju biti ovlašteni ostvarivati prava određena u ovoj Direktivi. Ovom se Direktivom ne dovode u pitanje nacionalni upravni postupci potrebni za utvrđivanje da je određena osoba žrtva.
- (20) Položaj žrtava u kaznenopravnom sustavu te pitanje mogu li aktivno sudjelovati u kaznenim postupcima razlikuju se od jedne države članica do druge, ovisno o nacionalnom sustavu, i određeni su jednim ili više sljedećih kriterija: je li nacionalnim sustavom predviđen pravni status stranke u kaznenom postupku; je li žrtva prema zakonu dužna aktivno sudjelovati u kaznenom postupku, npr. u svojstvu svjedoka, ili se to od nje zahtijeva; i/ili ima li žrtva prema nacionalnom pravu pravni temelj za aktivno sudjelovanje u kaznenom postupku i želi li taj pravni temelj iskoristiti, u slučaju kada nacionalnim sustavom nije predviđeno da žrtve imaju pravni status stranke u kaznenom postupku. Države članice trebale bi odrediti koji se od ovih kriterija primjenjuju za određivanje opsega prava određenih u ovoj Direktivi kada u odgovarajućem kaznenopravnom sustavu postoje upućivanja na položaj žrtve.
- (21) Informacije i savjeti koje daju nadležna tijela, službe za potporu žrtvama i službe za popravljivanje štete trebale bi se, koliko god je to moguće, pružati putem što raznovrsnijih komunikacijskih kanala i na način koji žrtva može razumjeti. Takve informacije i savjeti trebali bi se pružati na jednostavnom i razumljivom jeziku. Također bi trebalo osigurati da se tijekom postupka može razumjeti žrtvu. U tom pogledu, treba uzeti u obzir žrtvino poznavanje jezika koji se koristi za pružanje informacija, dob, zrelost, intelektualnu i emocionalnu sposobnost, pismenost te svaki umni ili tjelesni nedostatak. Posebno bi trebalo uzeti u obzir poteškoće u razumijevanju ili komunikaciji koje mogu rezultirati iz neke vrste invalidnosti, poput smetnji sluha ili govora. Ograničenja sposobnosti žrtve da prenosi informacije također bi trebalo uzeti u obzir tijekom kaznenog postupka.
- (22) Za potrebe ove Direktive trebalo bi smatrati da trenutak u kojem je prijava podnesena ulazi u okvir kaznenog postupka. Navedeno bi također trebalo obuhvatiti situacije kada nadležna tijela pokreću kazneni postupak po službenoj dužnosti kao posljedicu kaznenog djela koje je pretrpjela žrtva.
- (23) Informacije o naknadi troškova trebalo bi pružiti od trenutka prvog kontakta s nadležnim tijelom, npr. u letku u kojem se navode temeljni uvjeti za takvu naknadu troškova. Od država članica se ne bi trebalo zahtijevati da u ovoj ranoj fazi kaznenog postupka moraju odlučivati o tome ispunjava li dotična žrtva uvjete za naknadu troškova.

- (24) Prilikom prijavljivanja kaznenog djela, žrtve bi od policije trebale dobiti pisanu potvrdu svoje prijave u kojoj se navode osnovni podatci o kaznenom djelu, poput vrste kaznenog djela, vremena i mjesta počinjenja te štete ili povrede prouzročene kaznenim djelom. Navedena bi potvrda trebala uključivati broj predmeta te vrijeme i mjesto prijavljivanja kaznenog djela kako bi mogla poslužiti kao dokaz da je kazneno djelo prijavljeno, na primjer u odnosu na zahtjeve iz osiguranja.
- (25) Ne dovodeći u pitanje pravila o rokovima zastare, odgođeno prijavljivanje kaznenog djela zbog straha od odmazde, ponižavanja ili stigmatizacije ne bi smjela imati za posljedicu odbijanje izdavanja potvrde o prijavi žrtve.
- (26) Prilikom pružanja informacija, trebalo bi navesti dovoljno detalja kako bi se osiguralo da se sa žrtvama postupa s poštovanjem i kako bi im se omogućilo donošenje odluka o njihovom sudjelovanju u postupku utemeljenih na informacijama. U tom je smislu posebno važno obavješćivanje žrtve o trenutnom statusu postupka. To se jednako odnosi na informacije koje omogućuju žrtvi da odluči hoće li zatražiti preispitivanje odluke o nepoduzimanju kaznenog progona. Osim ako nije drukčije određeno, žrtvi bi trebalo biti moguće pružati informacije usmeno ili pismeno, uključujući elektroničkim sredstvima.
- (27) Informacije bi se žrtvi trebale dostavljati na posljednju poznatu adresu za dostavu pošte ili pomoću elektroničkih podataka za kontakt koje je žrtva priopćila nadležnom tijelu. U iznimnim slučajevima, na primjer zbog velikog broja žrtava u određenom predmetu, trebalo bi biti moguće pružiti informacije putem tiska, putem službene internetske stranice nadležnog tijela ili putem sličnih komunikacijskih kanala.
- (28) Države članice ne bi trebale biti obvezne pružati informacije u slučajevima u kojima bi otkrivanje tih informacija moglo utjecati na pravilno postupanje u predmetu predmeta ili naštetiti određenom predmetu ili određenoj osobi ili ako one smatraju da je to protivno njihovim bitnim sigurnosnim interesima.
- (29) Nadležna tijela trebala bi osigurati da žrtve dobiju ažurirane podatke za kontakt radi informiranja o svojem predmetu, osim ako je žrtva izrazila želju da ne dobiva takve informacije.
- (30) Upućivanje na „odluku” u kontekstu prava na informaciju, usmeno i pisano prevođenje trebalo bi razumjeti samo kao upućivanje na odluku o krivnji ili odluku kojom se na drugi način završava kazneni postupak. Razloge za takvu odluku trebalo bi žrtvi pružiti putem preslike dokumenta u kojem je ta odluka sadržana ili putem kratkog sažetka razloga.
- (31) Pravo na informaciju o vremenu i mjestu održavanja postupka koji je posljedica prijave za kazneno djelo koje je pretrpjela žrtva trebalo bi se također primjenjivati na informacije o vremenu i mjestu održavanja rasprave povezane sa žalbom protiv presude u tom predmetu.
- (32) Žrtvama na zahtjev treba dati specifične informacije o puštanju na slobodu ili bijegu počinitelja, barem u slučajevima u kojima bi mogla postojati opasnost ili utvrđeni rizik štete za žrtve, osim ako postoji utvrđeni rizik štete za počinitelja koja bi bila uzrokovana obavješću. Ako postoji utvrđeni rizik štete za počinitelja koja bi bila uzrokovana obavješću, nadležno bi tijelo trebalo uzeti u obzir sve ostale rizike prilikom određivanja odgovarajućeg djelovanja. Upućivanje na „utvrđeni rizik štete za žrtve” trebalo bi obuhvatiti čimbenike poput prirode i težine kaznenog djela i rizika odmazde. Stoga se ono ne bi smjelo primjenjivati u situacijama u kojima su počinjena lakša kaznena djela i u kojima stoga postoji samo mali rizik štete za žrtvu.
- (33) Žrtve bi trebale dobiti informacije o možebitnom pravu na žalbu protiv odluke o puštanju počinitelja na slobodu, ako takvo pravo postoji u nacionalnom pravu.
- (34) Pravda se ne može djelotvorno ostvariti ako žrtve ne mogu na odgovarajući način objasniti okolnosti kaznenog djela i pružiti svoje dokaze na način koji je razumljiv nadležnim tijelima. Jednako je važno osigurati postupanje prema žrtvama s poštovanjem i mogućnost pristupa njihovim pravima. Stoga žrtvama treba, tijekom ispitivanja i kako bi im se omogućilo aktivno sudjelovanje u sudskim raspravama, učiniti dostupnim besplatno usmeno prevođenje, u skladu s položajem žrtve u odgovarajućem kaznenopravnom sustavu. Što se tiče ostalih aspekata kaznenog postupka, potreba za usmenim i pisanim prevođenjem može se razlikovati ovisno o konkretnim pitanjima, ulozi žrtve u odgovarajućem kaznenopravnom sustavu i njezinoj uključenosti u postupak kao i o posebnim pravima koje žrtva ima. Stoga se u tim ostalim slučajevima usmeno i pisano prevođenje mora osigurati samo u onoj mjeri u kojoj je to žrtvama potrebno radi ostvarivanja njihovih prava.

- (35) Žrtva bi trebala imati pravo osporiti odluku kojom je utvrđeno da nema potrebe za usmenim ili pisanim prevodenjem, u skladu s postupcima u nacionalnom pravu. To pravo ne povlači za sobom obvezu države članice da osigura zasebni mehanizam ili žalbeni postupak u kojem bi se takva odluka mogla pobijati i ono ne bi smjelo neopravdano produljiti kazneni postupak. Bilo bi dostatno unutarnje preispitivanje odluke u skladu s postojećim nacionalnim postupcima.
- (36) Okolnost da žrtva govori jezik koji nije široko rasprostranjen ne bi smjela, sama za sebe, biti temelj za odluku o tome da bi usmeno ili pisano prevodenje neopravdano produljilo kazneni postupak.
- (37) Potpora bi trebala biti dostupna od trenutka kada su nadležna tijela saznala za žrtvu i tijekom cijelog kaznenog postupka te još tijekom odgovarajućeg razdoblje nakon takvog postupka u skladu s potrebama žrtve i pravima određenima u ovoj Direktivi. Potporu bi trebalo osigurati na različite načine, bez pretjeranih formalnosti i dovoljnom zemljopisnom pokrivenošću u cijeloj državi članici kako bi se svim žrtvama omogućila prilika za pristupanje takvim uslugama. Žrtve koje su pretrpjele znatnu štetu zbog težine kaznenog djela mogle bi imati potrebu za uslugama specijalističkih službi za potporu.
- (38) Osobama koje su posebno ranjive ili koje se nalaze u situacijama koje ih izlažu posebno velikom riziku štete, poput osoba koje podliježu ponovljenom nasilju u bliskim odnosima, žrtava rodno uvjetovanog nasilja ili osoba koje su žrtve drugih vrsta kaznenih djela u državi članici čiji nisu državljani ili u kojoj nemaju boravište, trebalo bi pružiti specijalističku potporu i pravnu zaštitu. Specijalističke službe za potporu trebale bi se temeljiti na integriranom i ciljanom pristupu kojim bi posebno trebalo uzeti u obzir posebne potrebe žrtava, težine štete pretrpljene kao posljedica kaznenog djela, kao i odnos između žrtava, počinitelja, djece i njihove šire društvene okoline. Glavna zadaća ovih službi i njihovog osoblja, koji imaju važan položaj u pružanju potpore žrtvi u oporavku od i savladavanju moguće štete ili traume kao posljedice kaznenog djela, trebalo bi biti informiranje žrtava o pravima određenima u ovoj Direktivi tako da mogu donositi odluke u okruženju koje im pruža potporu i koje prema njima postupa s dostojanstvom, poštovanjem i osjetljivošću. Vrste potpore koju bi takve specijalističke službe za potporu trebale nuditi mogle bi uključivati pružanje utočišta i sigurnog smještaja, hitnu medicinsku pomoć, upućivanje na medicinski i forenzički pregled radi prikupljanja dokaza u slučajevima silovanja ili spolnog zlostavljanja, kratkoročno i dugoročno psihološko savjetovanje, skrb u slučaju traume, pravno savjetovanje, odvjetničke usluge i posebne usluge za djecu kao izravne ili neizravne žrtve.
- (39) Od službi za potporu žrtvama ne traži se da same pružaju opsežnu specijalističku i profesionalnu ekspertizu. Ako je to potrebno, službe za potporu žrtvama trebale bi pomagati žrtvama pri obraćanju postojećim službama za profesionalnu potporu, kao što su psiholozi.
- (40) Iako pružanje potpore ne bi smjelo biti ovisno o tome da žrtve podnesu prijavu za kazneno djelo nadležnom tijelu poput policije, takva tijela su često najprikladnija za informiranje žrtava o mogućnosti potpore. Države članice se stoga potiče na stvaranje prikladnih uvjeta za omogućivanje obraćanja žrtava službama za potporu žrtvama, uključujući osiguravanjem mogućnosti poštovanja kao i samog poštovanja obveza u području zaštite podataka. Ponovljena upućivanja trebalo bi izbjegavati.
- (41) Pravo žrtava na saslušanje trebalo bi smatrati ostvarenim ako je žrtvama dopušteno davati izjave ili objašnjenja u pisanom obliku.
- (42) Pravo djece kao žrtava na saslušanje u kaznenom postupku ne bi smjelo biti onemogućeno samo na temelju toga što je žrtva dijete ili na temelju dobi žrtve.
- (43) Pravo na preispitivanje odluke o nepoduzimanju kaznenog progona trebalo bi razumjeti kao upućivanje na odluke državnih odvjetnika ili istražnih sudaca ili tijela kaznenog progona poput policijskih službenika, ali ne na odluke sudova. Svako preispitivanje odluke o nepoduzimanju kaznenog progona trebalo bi provesti osoba ili tijelo različiti od onog koje je donijelo prvotnu odluku, osim ako je prvotnu odluku o nepoduzimanju kaznenog progona donijelo najviše tijelo kaznenog progona, čije odluke se ne mogu preispitivati u kojem slučaju preispitivanje može provesti to isto tijelo. Pravo na preispitivanje odluke o nepoduzimanju kaznenog progona ne odnosi se na posebne postupke, poput postupka protiv članova parlamenta ili vlade, u vezi s obavljanjem njihovih službenih dužnosti.

- (44) Odluka kojom se okončava kazneni postupak trebala bi uključivati situacije u kojima državni odvjetnik odluči povući tužbu ili prekinuti postupak.
- (45) Odlukom državnog odvjetništva koja vodi do izvan-sudske nagodbe i na taj način do okončanja kaznenog postupka žrtvu se isključuje od prava na preispitivanje odluke državnog odvjetništva o nepoduzimanju kaznenog progona samo ako se nagodbom određuje opomena ili obveza.
- (46) Službe za popravljivanje štete, uključujući na primjer medijaciju između žrtve i počinitelja, grupne obiteljske sastanke i sastanke za mirjenje, mogu biti od velike koristi za žrtvu, ali zahtijevaju zaštitne mjere kako bi se spriječili sekundarna i ponovljena viktimizacija, zastrašivanje i odmazda. Takve bi službe trebale stog prvenstveno uzimati u obzir interese i potrebe žrtve, popravljajući štetu koja je nanescena žrtvi i izbjegavajući daljnju štetu. Čimbenike poput prirode i težine kaznenog djela, proizašlog stupnja traume, ponovljene povrede tjelesne, spolne ili psihičke nepovredivosti žrtve, neravnoteže odnosa moći i dobi, zrelosti ili intelektualne sposobnosti žrtve, a koji bi mogli ograničiti ili umanjiti sposobnost žrtve za izbor utemeljen na informacijama ili bi mogle ugroziti pozitivni ishod za žrtvu, trebalo bi uzeti u obzir prilikom upućivanja predmeta službama za popravljivanje štete te prilikom provođenja postupka popravljivanja štete. Postupak popravljivanja štete trebao bi u načelu biti povjerljiv, osim ako se stranke drukčije sporazume ili ako se to zahtijeva nacionalnim pravom zbog važnijeg javnog interesa. Određene elemente, poput prijetnji ili svih drugih oblika nasilja iznesenih odnosno počinjenih tijekom postupka može se smatrati takvima da zahtijevaju objavljivanje u javnom interesu.
- (47) Žrtve se ne bi trebale biti dužne snositi troškove povezane s njihovim sudjelovanjem u kaznenom postupku. Od država članica bi se trebala zahtijevati naknada samo nužnih troškova žrtava u vezi s njihovim sudjelovanjem u kaznenom postupku te se od njih ne bi se smjela zahtijevati naknada troškova pravnog zastupanja žrtve. Države članice bi također trebale moći u nacionalnom pravu propisati uvjete za naknadu troškova, poput rokova za zahtijevanje naknade, standardnih stopa za troškove boravka i putne troškove te najveći dnevni iznos za izgubljenu zaradu. Pravo na naknadu troškova u kaznenom postupku ne bi smjelo nastati u situaciji u kojoj žrtva da izjavu o kaznenom djelu. Troškovi bi se trebali nadoknađivati samo u onoj mjeri u kojoj je žrtva obvezna biti prisutna u kaznenom postupku i aktivno u njemu sudjelovati ili to nadležna tijela od nje zahtijevaju.
- (48) Imovinu koja je zaplijenjena u kaznenom postupku i u odnosu na koju se može provesti povrat trebalo bi vratiti žrtvi kaznenog djela u najkraćem mogućem roku, osim u iznimnim okolnostima, na primjer u slučaju spora o vlasništvu ili ako su posjed imovine ili sama imovina protupravni. Pravo na povrat imovine ne bi smjelo dovesti u pitanje njezino zakonito zadržavanje za potrebe drugog pravnog postupka.
- (49) Pravo na odluku o naknadi štete od strane počinitelja i odgovarajući primjenjivi postupak trebali bi se također primjenjivati na žrtve s boravištem u državi članici koja nije država članica u kojoj je kazneno djelo počinjeno.
- (50) Obveza prosljeđivanja prijava određena u ovoj Direktivi ne bi smjela utjecati na nadležnost država članica za pokretanje postupaka i ne dovodi u pitanje pravila o sukobu nadležnosti, kako su utvrđena u Okvirnoj odluci Vijeća 2009/948/PUP od 30. studenoga 2009. o sprečavanju i rješavanju sporova o izvršavanju nadležnosti u kaznenim postupcima ⁽¹⁾.
- (51) Ako je žrtva napustila državno područje države članice u kojoj je počinjeno kazneno djelo, ta država članica više ne bi trebala obvezna pružati pomoć, potporu i zaštitu, osim u pogledu onoga što se izravno odnosi na kazneni postupak koji ona provodi u odnosu na predmetno kazneno djelo, poput posebnih zaštitnih mjera tijekom sudskog postupka. Država članica žrtvinog boravišta trebala bi pružiti pomoć, potporu i zaštitu potrebne za oporavak žrtve.
- (52) Trebale bi biti dostupne mjere za zaštitu sigurnosti i dostojanstva žrtava i članova njihovih obitelji od sekundarne i ponovljene viktimizacije, od zastrašivanja i od odmazde, kao što su privremeni sudski nalozi ili nalozi za zaštitu ili nalozi kojima se ograničavaju slobode.

⁽¹⁾ SL L 328, 15.12.2009., str. 42.

- (53) Rizik sekundarne i ponovljene viktimizacije, zastrašivanja i odmazde od strane počinitelja ili zbog sudjelovanja u kaznenom postupku trebalo ograničiti provođenjem postupka na usklađeni način i uz poštovanje, omogućujući žrtvama uspostavu povjerenja u tijela. Interakcija s nadležnim tijelima trebala bi biti što je moguće lakša, uz istodobno ograničavanje broja nepotrebnih interakcija žrtve koje ona ima s nadležnim tijelima putem, na primjer, videosnimanja saslušanja i omogućavanjem njihovog korištenja u sudskom postupku. Djelatnicima bi trebalo omogućiti što širi raspon mjera radi sprečavanja nelagode za žrtvu tijekom sudskog postupka posebice uslijed vizualnog kontakta žrtve s počiniteljem, njegovom obitelji, osobama iz okruženja počinitelja ili publikom. U tu svrhu države članice trebalo bi potaknuti na uvođenje, posebno u odnosu na zgrade sudova i policijskih postaja, ostvarivih i praktičnih mjera kojima se omogućuje da u objekte budu uključene pogodnosti poput odvojenih ulaza i čekaonica za žrtve. Osim toga, države članice bi trebale, koliko god je to moguće, planirati kazneni postupak tako da se izbjegnu kontakti između žrtava i članova njihovih obitelji i počinitelja, na primjer pozivanjem žrtava i počinitelja na raspravu u različita vremena.
- (54) Zaštita privatnosti žrtve može biti važno sredstvo za sprečavanje sekundarne i ponovljene viktimizacije, zastrašivanja i odmazde, a može se ostvariti nizom mjera, uključujući neobjavljivanjem ili ograničavanjem objavljivanja informacija o identitetu žrtve i o njezinom mjestu boravka. Takva zaštita je posebno važna za djecu kao žrtve te uključuje neobjavljivanje imena djeteta. Međutim, mogući su slučajevi u kojima dijete iznimno može imati koristi od objavljivanja ili čak širenja informacija u javnosti, primjerice u slučaju otmice djeteta. Mjere za zaštitu privatnosti i slike žrtava i članova njihovih obitelji moraju uvijek biti u skladu s pravom na pošteno suđenje i slobodu izražavanja, kako je priznato u člancima 6. i 10. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.
- (55) Neke su žrtve tijekom kaznenog postupka posebno izložene riziku sekundarne i ponovljene viktimizacije, zastrašivanja i odmazde od strane počinitelja tijekom kaznenog postupka. Moguće je da takav rizik proizlazi iz osobnih značajki žrtve ili vrste, prirode ili okolnosti kaznenog djela. Takav je rizik moguće djelotvorno utvrditi samo pojedinačnom procjenom, provedenom što je prije moguće. Takve bi procjene trebalo provesti za sve žrtve kako bi se utvrdilo postoji li rizik sekundarne ili ponovljene viktimizacije, zastrašivanja i odmazde te koje su posebne zaštitne mjere potrebne za njih.
- (56) Pojedinačnim procjenama trebalo bi uzeti u obzir osobne značajke žrtve poput njezine dobi, spola i spolnog identiteta ili izražavanja, etničke pripadnosti, rase, religije, seksualnog usmjerenja, zdravlja, invalidnosti, boravišnog statusa, poteškoća u komunikaciji, odnosa s počiniteljem ili ovisnosti o njemu te prethodnog iskustva s kaznenim djelom. Njima bi se trebalo uzeti u obzir vrstu ili prirodu i okolnosti kaznenog djela, na primjer radi li se kaznenom djelu iz mržnje, kaznenom djelu zbog neke osobine osobe ili kaznenom djelu počinjenom s diskriminativnim motivom, spolnom nasilju, nasilju u bliskom odnosu, je li počinitelj bio u nadređenom položaju, nalazi li se boravište žrtve u području obilježenom visokim stupnjem kriminaliteta ili području kojim dominiraju bande ili činjenicu da zemlja podrijetla žrtve nije država članica u kojoj je kazneno djelo počinjeno.
- (57) Žrtve trgovanja ljudima, terorizma, organiziranog kriminala, nasilja u bliskim odnosima, spolnog nasilja ili iskorištavanja, rodno uvjetovanog nasilja, kaznenih djela iz mržnje te žrtve s invalidnošću i djeca kao žrtve u visokom su postotku žrtve sekundarne i ponovljene viktimizacije, zastrašivanja i odmazde. Posebnu pažnju trebalo bi obratiti pri procjeni postoji li kod takvih žrtava rizik takve viktimizacije, zastrašivanja ili odmazde te bi trebalo s velikom vjerojatnošću pretpostaviti da će navedene žrtve imati koristi od posebnih zaštitnih mjera.
- (58) Žrtvama koje su identificirane kao žrtve podložne sekundarnoj i ponovljenoj viktimizaciji, zastrašivanju i odmazdi trebalo bi tijekom kaznenog postupka pružiti odgovarajuće mjere za njihovu zaštitu. Točnu bi prirodu takvih mjera trebalo odrediti putem pojedinačne procjene, uzimajući u obzir želju žrtve. Opseg takvih mjera trebali bi određivati ne dovodeći u pitanje prava na obranu i u skladu s pravilima o sudskoj diskrecijskoj ovlasti. Žrtvine brige i strahovi u odnosu na postupak trebali bi biti ključni čimbenik pri utvrđivanju jesu li potrebne posebne mjere za žrtvu.
- (59) Zbog neposrednih operativnih potreba i ograničenja može biti nemoguće osigurati da na primjer uvijek isti policijski službenik saslušava žrtvu; bolest, roditeljni ili roditeljski dopust primjeri su takvih ograničenja. Nadalje, prostori posebno projektirani za saslušavanje žrtava mogu primjerice biti nedostupni zbog obnove. U slučaju takvih operativnih ili praktičnih ograničenja može biti nemoguće u svakom pojedinačnom slučaju osigurati provedbu posebne mjere predviđene nakon pojedinačne procjene.

- (60) Ako u skladu u ovom Direktivom mora biti imenovan skrbnik djeteta ili zastupnik djeteta onda bi te uloge mogla obavljati ista fizička ili pravna osoba, institucija ili tijelo.
- (61) Svi službenici uključeni u kazneni postupak za koje je vjerojatno da će doći u osobni kontakt sa žrtvama trebali bi imati pristup odgovarajućem početnom i kontinuiranom osposobljavanju i sudjelovati u njemu, do razine prikladne za njihov kontakt sa žrtvama, tako da mogu prepoznati žrtve i njihove potrebe te postupati prema njima s poštovanjem, na osjećajan, stručan i nediskriminirajući način. Osobe za koje je vjerojatno da će biti uključene u pojedinačnu procjenu radi utvrđivanja posebnih potreba zaštite žrtve i određivanja njezine potrebe za posebnim zaštitnim mjerama trebali bi proći posebno osposobljavanje o tome kako provesti takvu procjenu. Države članice trebale bi osigurati takvo osposobljavanje za policijske službe i sudsko osoblje. Isto tako, na osposobljavanje bi također trebalo poticati odvjetnike, državne odvjetnike i suce te djelatnike koji žrtvama pružaju potporu ili usluge popravljavanja štete. Taj zahtjev treba uključivati osposobljavanje o posebnim službama za potporu na koje bi žrtvama trebalo ukazivati ili specijalističko osposobljavanje kada je njihov rad usredotočen na žrtve s posebnim potrebama i posebno psihološko osposobljavanje, kako je to primjereno. Ovisno o slučaju, takvo osposobljavanje treba biti rodno osjetljivo. Djelovanja država članica u području osposobljavanja trebala bi biti nadopunjena smjernicama, preporukama i razmjenom najbolje prakse u skladu s Budimpeštanskim planom.
- (62) Države članice bi trebale poticati i blisko surađivati s organizacijama civilnog društva, uključujući s priznatim i aktivnim nevladinim udrugama koje rade sa žrtvama kaznenih djela, a posebno u inicijativama izrade politika, u kampanjama za informiranje i podizanje svijesti, programima istraživanja i obrazovanja te u osposobljavanju, kao i u nadziranju i provedi evaluacije utjecaja mjera potpore i zaštite žrtava kaznenih djela. Kako bi žrtve kaznenih djela dobile odgovarajuću razinu pomoći, potpore i zaštite, javne bi službe trebale djelovati usklađeno te bi trebale biti uključene na svim administrativnim razinama – na razini Unije te na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini. Žrtvama bi trebalo pomoći u pronalaženju nadležnih tijela i pri obraćanju njima kako bi se izbjegla ponovljena upućivanja. Države članice trebale bi razmotriti uspostavljanje „jedinствених тоčака pristupa” ili „тоčака na kojima se sve obavlja odjednom”, koje daju odgovor na višestruke potrebe žrtve koja sudjeluje u kaznenom postupku, uključujući potrebu dobivanja informacija, pomoći, potpore, zaštite i naknade štete.
- (63) Kako bi se poticalo i olakšalo prijavljivanje kaznenih djela i žrtvama omogućilo da prekinu krug ponovljene viktimizacije, ključno je da pouzdane službe za potporu budu dostupne žrtvama i da nadležna tijela budu pripravna odgovoriti na prijave žrtava s poštovanjem, na osjećajan, stručan i nediskriminirajući način. To bi moglo povećati povjerenje žrtava u kaznenopravne sustave država članica i smanjiti broj neprijavljenih kaznenih djela. Djelatnici za koje je vjerojatno da će od žrtava primati prijave kaznenih djela trebali bi biti odgovarajuće osposobljeni za olakšavanje prijavljivanja kaznenih djela te bi trebalo uspostaviti mjere za omogućivanje trećim stranama da podnose prijave, uključujući i organizacijama civilnog društva. Trebalo bi biti moguće za podnošenje prijava koristiti komunikacijske tehnologije, poput elektroničke pošte, videosnimanja ili internetskih elektroničkih obraza.
- (64) Sustavno i primjereno skupljanje statističkih podataka prepoznato je kao ključna sastavnica djelotvornog oblikovanja politika na području prava određenih u ovoj Direktivi. Kako bi se olakšala evaluacija primjene ove Direktive, države članice bi Komisiji trebale priopćavati odgovarajuće statističke podatke o primjeni nacionalnih postupaka na žrtve kaznenih djela, uključujući barem broj i vrstu prijavljenih kaznenih djela i, ako su takvi podaci poznati i dostupni, broj, dob i spol žrtava. Odgovarajući statistički podaci mogu uključivati podatke koje su skupila pravosudna tijela i tijela kaznenog progona te, što je više moguće, administrativne podatke koje su skupile zdravstvene službe i službe socijalnog osiguranja te javne i nevladine službe za potporu žrtvama ili službe za popravljavanje štete i druge organizacije koje rade sa žrtvama kaznenih djela. Pravosudni podaci mogu uključivati informacije o prijavljenim kaznenim djelima, broju predmeta obuhvaćenih istragom i osoba protiv kojih se vodi kazneni progon i koje su osuđene. Administrativni podaci iz službi mogu uključivati, što je više moguće, podatke o tome na koji se način žrtve koriste uslugama koje pružaju vladine agencije te javne i privatne organizacije za potporu, poput broja upućivanja policije na službe za potporu žrtvama, broja žrtava koje zahtijevaju, dobiju ili ne dobiju potporu ili popravljavanje štete.
- (65) Ovom se Direktivom žele izmijeniti i proširiti odredbe Okvirne odluke 2001/220/PUP. Budući da su izmjene koje treba provesti brojne i važne, tu bi Okvirnu odluku trebalo zbog jasnoće u cijelosti zamijeniti u pogledu država članica koje sudjeluju u donošenju ove Direktive.

(66) Ovom se Direktivom poštuju temeljna prava i načela prepoznata Poveljom o temeljnim pravima Europske unije. Njome se posebno nastoji promicati pravo na dostojanstvo, život, tjelesnu i umnu nepovredivost, slobodu i sigurnost, pravo na poštovanje privatnog i obiteljskog života, pravo vlasništva, načelo nediskriminacije, načelo ravnopravnosti žena i muškaraca, prava djeteta, starijih osoba i osoba s invalidnošću te pravo na pošteno suđenje.

(67) S obzirom na to da cilj ove Direktive, točnije uspostavu minimalnih standarda za prava, potporu i zaštitu žrtava kaznenih djela, ne mogu dostatno ostvariti države članice, nego se zbog opsega i mogućih učinaka on na bolji način može ostvariti na razini Unije, Unija može donijeti mjere u skladu s načelom supsidijarnosti utvrđenim u članku 5. Ugovora o Europskoj uniji. U skladu s načelom proporcionalnosti utvrđenim u tom članku, ova Direktiva ne prelazi ono što je potrebno za ostvarivanje tog cilja.

(68) Osobne podatke obrađene pri provedbi ove Direktive trebalo bi zaštititi u skladu s Okvirnom odlukom Vijeća 2008/977/PUP o zaštiti osobnih podataka obrađenih u okviru policijske i pravosudne suradnje u kaznenim stvarima ⁽¹⁾ te u skladu s načelima određenima u Konvenciji Vijeća Europe od 28. siječnja 1981. za zaštitu pojedinaca s obzirom na automatsku obradu osobnih podataka, koju su sve države članice ratificirale.

(69) Ova Direktiva ne utječe na dalekosežnije odredbe sadržane u drugim aktima Unije koji se na usmjereniji način bave posebnim potrebama posebnih kategorija žrtava, poput žrtava trgovanja ljudima i žrtava seksualnog zlostavljanja djece, seksualnog iskorištavanja i dječje pornografije.

(70) U skladu s člankom 3. Protokola (br. 21) o stajalištu Ujedinjene Kraljevine i Irske u pogledu područja slobode, sigurnosti i pravde, koji je priložen UEU-u i UFEU-u, te su države članice obavijestile o svojoj želji da sudjeluju u donošenju i primjeni ove Direktive.

(71) U skladu s člancima 1. i 2. Protokola (br. 22) o stajalištu Danske, koji je priložen UEU-u i UFEU-u, Danska ne sudjeluje u donošenju ove Direktive, nije njome vezana niti se ona na nju primjenjuje.

(72) Europski nadzornik za zaštitu podataka dostavio je 17. listopada 2011. mišljenje ⁽²⁾ na temelju članka 41.

stavka 2. Uredbe (EZ) br. 45/2001 Europskog parlamenta i Vijeća od 18. prosinca 2000. o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka u institucijama i tijelima Zajednice i o slobodnom kretanju takvih podataka ⁽³⁾,

DONIJELI SU OVU DIREKTIVU:

POGLAVLJE 1.

OPĆE ODREDBE

Članak 1.

Ciljevi

1. Cilj ove Direktive je osigurati da žrtve kaznenih djela dobiju odgovarajuće informacije, potporu i zaštitu i da im bude omogućeno sudjelovanje u kaznenim postupcima.

Države članice osiguravaju da se žrtve priznaju kao žrtve i da se prema njima postupa s poštovanjem, na osjećajan, primjeren, stručan i nediskriminirajući način, u svim kontaktima sa službama za potporu žrtvama i službama za popravljivanje štete ili nadležnim tijelom, koji postupaju u okviru kaznenog postupka. Prava određena u ovoj Direktivi primjenjuju se na žrtve na nediskriminirajući način, uključujući u odnosu na njihov bora-višni status.

2. Države članice osiguravaju da se pri primjeni ove Direktive, u slučaju kada je žrtva djeteta, prvenstveno uzimaju u obzir interesi djeteta, a procjenjuju se od slučaja do slučaja. Mora prevladavati pristup prilagođen djetetu, pri kojem se uzima u obzir djetetova dob, zrelost, stavovi, potrebe i brige. Dijete i nositelj roditeljske skrbi ili drugi zakonski zastupnik djeteta, ako ga dijete ima, moraju biti obaviješteni o svim mjerama ili pravima koji su posebno usmjereni na dijete.

Članak 2.

Definicije

1. Za potrebe ove Direktive, primjenjuju se sljedeće definicije:

(a) „žrtva” znači:

i. fizička osoba koja je pretrpjela štetu, uključujući tjelesnu, umnu ili emocionalnu štetu ili ekonomski gubitak koji je izravno uzrokovan kaznenim djelom;

ii. članovi obitelji osobe čija je smrt izravno uzrokovana kaznenim djelom i koji su pretrpjeli štetu kao posljedicu smrti te osobe;

⁽¹⁾ SL L 350, 30.12.2008., str. 60.

⁽²⁾ SL C 35, 9.2.2012., str. 10.

⁽³⁾ SL L 8, 12.1.2001., str. 1.

(b) „članovi obitelji” znači bračni drug, osoba koja živi sa žrtvom u čvrstoj životnoj zajednici, u zajedničkom kućanstvu te na stabilnoj i stalnoj osnovi, srodnici u ravnoj liniji, braća i sestre te osobe ovisne o žrtvi;

(c) „dijete” znači svaka osoba mlađa od 18 godina;

(d) „popravljanje štete” znači postupak u kojem se žrtvi i počinitelju omogućuje, ako dobrovoljno na to pristanu, aktivno sudjelovanje u rješavanju pitanja koja proizlaze iz kaznenog djela uz pomoć nepristrane treće strane.

2. Države članice mogu uspostaviti postupke:

(a) kako bi se ograničio broj članova obitelji koji se mogu koristiti pravima određenima u ovoj Direktivi uzimajući u obzir okolnosti svakog pojedinog slučaja; i

(b) u odnosu na stavak 1. točku (a) podtočku ii., za određivanje koji članovi obitelji imaju prvenstvo u pogledu ostvarivanja prava određenih u ovoj Direktivi.

POGLAVLJE 2.

PRUŽANJE INFORMACIJA I POTPORE

Članak 3.

Pravo razumjeti i biti razumljiv

1. Države članice poduzimaju odgovarajuće mjere za pomoć žrtvama da razumiju i da se njih razumije od prvog kontakta i tijekom svake daljnje potrebne interakcije koju imaju s nadležnim tijelom u okviru kaznenog postupka, uključujući u slučaju kada informacije pruža to tijelo.

2. Države članice osiguravaju da se komunikacija sa žrtvama odvija jednostavnim i dostupnim jezikom, u usmenom ili pisanom obliku. Takvom se komunikacijom uzimaju u obzir osobne značajke žrtve, uključujući svaku invalidnost koja može utjecati na sposobnost žrtve da razumije ili da se nju razumije.

3. Ako to nije u suprotnosti s interesima žrtve ili ako time ne bi bio ugrožen tijek postupka, države članice dopuštaju žrtvama da ih pri prvom kontaktu s nadležnim tijelom prati osoba koju odaberu ako zbog utjecaja kaznenog djela žrtva treba pomoć da razumije ili da se nju razumije.

Članak 4.

Pravo na dobivanje informacija od prvog kontakta s nadležnim tijelom

1. Države članice osiguravaju pružanje žrtvama sljedećih informacija, bez nepotrebne odgode, od njihovog prvog kontakta s nadležnim tijelom kako bi im se omogućio pristup pravima određenima u ovoj Direktivi:

(a) vrsta potpore koju mogu ostvariti i od koga, uključujući, kada je to primjenjivo, osnovne informacije o pristupu medicinskoj potpori, specijalističkoj potpori, uključujući psihološku potporu, i zamjenski smještaj;

(b) postupci za podnošenje prijava za kaznena djela i položaj žrtava u takvim postupcima;

(c) kako i pod kojim uvjetima mogu dobiti zaštitu, uključujući zaštitne mjere;

(d) kako i pod kojim uvjetima mogu dobiti pravne savjete, pravnu pomoć i svaku drugu vrstu savjeta;

(e) kako i pod kojim uvjetima mogu dobiti naknadu štete;

(f) kako i pod kojim uvjetima imaju pravo na usmeno i pisano prevođenje;

(g) ako borave u državi članici koja nije država članica u kojoj je počinjeno kazneno djelo, sve posebne mjere, postupci ili aranžmani koji su dostupni za zaštitu njihovih interesa u državi članici u kojoj je ostvaren prvi kontakt s nadležnim tijelom;

(h) dostupni postupci za podnošenje prijava u slučaju u kojem njihova prava ne poštuje nadležno tijelo koje djeluje u okviru kaznenog postupka;

(i) kontaktni podaci za komunikaciju o njihovom predmetu;

(j) dostupne službe za popravljanje štete;

(k) kako i pod kojim uvjetima se mogu nadoknaditi troškovi nastali kao posljedica njihovog sudjelovanja u kaznenom postupku.

2. Opseg ili detaljnost informacija iz stavka 1. mogu se razlikovati ovisno o posebnim potrebama i osobnim okolnostima žrtve te vrsti i prirodi kaznenog djela. Dodatni detalji mogu se također pružiti u kasnijim fazama postupka, ovisno o potrebama žrtve i važnosti takvih detalja za svaku od faza postupka.

Članak 5.

Prava žrtava prilikom podnošenja prijave

1. Države članice osiguravaju da žrtve dobiju pisanu potvrdu svoje formalne prijave koju su podnijele nadležnom tijelu države članice, navodeći osnovne elemente predmetnog kaznenog djela.
2. Države članice osiguravaju da se žrtvama koje žele podnijeti prijavu za kazneno djelo, a koje ne razumiju ili ne govore jezik nadležnog tijela, omogući podnošenje prijave na jeziku koji razumiju ili dobivanje potrebne jezične pomoći.
3. Države članice osiguravaju žrtvama koje ne razumiju ili ne govore jezik nadležnog tijela besplatno prevođenje pisane potvrde njihove prijave predviđene u stavku 1., ako to one zatraže, na jezik koji razumiju.

Članak 6.

Pravo na dobivanje informacija o svojem predmetu

1. Države članice osiguravaju obavješćivanje žrtava bez nepotrebne odgode o njihovom pravu na dobivanje sljedećih informacija o kaznenom postupku pokrenutom na temelju prijave za kazneno djelo koje je pretrpjela žrtva te da one, na zahtjev, te informacije i dobiju:
 - (a) svaka odluka o nepokretanju ili okončanju istrage ili o nepodužimanju kaznenog progona protiv počinitelja;
 - (b) vrijeme i mjesto održavanja postupka te priroda optužbi protiv počinitelja.
2. Države članice, u skladu s položajem žrtava u odgovarajućem kaznenopravnom sustavu, osiguravaju obavješćivanje žrtava bez nepotrebne odgode o njihovom pravu na dobivanje sljedećih informacija o kaznenom postupku pokrenutom na temelju prijave za kazneno djelo koje su pretrpjele te da one, na zahtjev, te informacije i dobiju:
 - (a) svaka konačna presuda u postupku;
 - (b) informacije kojima se žrtvi omogućuju saznanja o stanju kaznenog postupka, osim ako u iznimnim slučajevima takva obavijest može štetno utjecati na pravilno rješavanje predmeta.
3. Informacije koje se pružaju na temelju stavka 1. točke (a) i stavka 2. točke (a) uključuju obrazloženje ili sažetak obrazloženja predmetne odluke, osim u slučaju odluke porote ili u slučaju odluke čije je obrazloženje povjerljivo, u kojim se slučajevima nacionalnim pravom ne predviđa davanje obrazloženje.

4. Odluka žrtava o tome žele li dobiti informacije obvezuje nadležno tijelo, osim ako se informacije moraju pružiti zbog prava žrtve na aktivno sudjelovanje u kaznenom postupku. Države članice žrtvama dopuštaju promjenu njihove odluke u bilo kojem trenutku i uzimaju takvu promjenu u obzir.

5. Države članice osiguravaju da se žrtvama pruži prilika da budu obaviještene, bez nepotrebne odgode, o puštanju na slobodu ili bijegu osobe koja je bila zadržana, protiv koje se vodio kazneni progon ili koja je osuđena za kazneno djelo. Nadalje, države članice osiguravaju da žrtve budu obaviještene o svim relevantnim mjerama koje su poduzete radi njihove zaštite u slučaju puštanja na slobodu ili bijega počinitelja.

6. Žrtve na zahtjev dobivaju informacije predviđene u stavku 5. barem u slučajevima u kojima postoji opasnost ili utvrđeni rizik štete za njih, osim ako postoji utvrđeni rizik štete za počinitelja koja bi bila uzrokovana obavješću.

Članak 7.

Pravo na usmeno i pisano prevođenje

1. Države članice osiguravaju da se žrtvama koje ne razumiju ili ne govore jezik predmetnog kaznenog postupka na zahtjev osigura besplatno usmeno prevođenje u skladu s njihovim položajem u kaznenom postupku u odgovarajućem kaznenopravnom sustavu, barem tijekom saslušanja ili ispitivanja žrtve tijekom kaznenog postupka od strane istražnih i pravosudnih tijela, uključujući tijekom saslušanja od strane policije, te usmeno prevođenje za njihovo aktivno sudjelovanje na sudskim raspravama i svim potrebnim međuročištima.
2. Ne dovodeći u pitanje prava na obranu te u skladu s pravilima o sudskoj diskrecijskoj ovlasti, moguće je korištenje komunikacijske tehnologije poput videokonferencija, telefona ili interneta, osim ako je potrebna fizička prisutnost tumača kako bi žrtve mogle pravilno ostvariti svoja prava ili razumjeti postupak.
3. Države članice osiguravaju da se žrtvama koje ne razumiju ili ne govore jezik predmetnog kaznenog postupka u skladu s njihovim položajem u kaznenom postupku u odgovarajućem kaznenopravnom sustavu na zahtjev osigura besplatno prevođenje informacija bitnih za ostvarivanje njihovih prava u kaznenom postupku na jezik koji razumiju, u mjeri u kojoj se takve informacije čine dostupnim žrtvama. Prijevodi takvih informacija uključuju barem svaku odluku kojom se okončava kazneni postupak za kazneno djelo koje je pretrpjela žrtva te na zahtjev žrtve obrazloženje ili sažetak obrazloženja takve odluke, osim u slučaju odluke porote ili u slučaju odluke čije je obrazloženje povjerljivo, u kojim se slučajevima nacionalnim pravom ne predviđa davanje obrazloženje.

4. Države članice osiguravaju da se žrtvama koje imaju pravo na informacije o vremenu i mjestu održavanja postupka u skladu s člankom 6. stavkom 1. točkom (b) i koje ne razumiju jezik nadležnog tijela na zahtjev osigura prevođenje informacija na koje imaju pravo.

5. Žrtve mogu podnijeti obrazloženi zahtjev da se dokument smatra bitnim. Ne postoji obveza prevođenja dijelova bitnog dokumenta koji nisu relevantni za omogućivanje žrtvama da aktivno sudjeluju u kaznenom postupku.

6. Neovisno o stavcima 1. i 3., može se umjesto pisanog prijevoda osigurati usmeni prijevod ili usmeni sažetak bitnih dokumenata, pod uvjetom da takav usmeni prijevod ili usmeni sažetak ne ugroze pravičnost postupka.

7. Države članice osiguravaju da nadležno tijelo procijeni trebaju li žrtve usmeno ili pisano prevođenje kako je predviđeno u stavcima 1. i 3. Žrtve mogu pobijati odluku o odbijanju pružanja usmenog ili pisanog prevođenja. Postupovna pravila za takvo pobijanje određuju se nacionalnim pravom.

8. Usmeno i pisano prevođenje, kao i svako ispitivanje pobijane odluke o odbijanju usmenog ili pisanog prevođenja na temelju ovog članka ne smije nerazumno oduljiti kazneni postupak.

Članak 8.

Pravo na pristup službama za potporu žrtvama

1. Države članice osiguravaju žrtvama prije, za vrijeme i tijekom određenog razdoblja nakon kaznenog postupka, u skladu s potrebama žrtava, besplatni pristup službama za potporu žrtvama koje djeluju u interesu žrtava i koje poštuju načelo povjerljivosti. Članovi obitelji imaju pristup službama za potporu žrtvama u skladu sa svojim potrebama i stupnjem štete koju su pretrpjeli kao posljedicu kaznenog djela počinjenog protiv žrtve.

2. Države članice olakšavaju upućivanje žrtava od strane nadležnog tijela koje je zaprimilo prijavu i drugih odgovarajućih tijela službama za potporu žrtvama.

3. Države članice poduzimaju mjere za uspostavu, uz opće službe za potporu žrtvama ili kao njihov sastavni dio, besplatnih specijalističkih službi za potporu koje poštuju

načelo povjerljivosti ili za omogućivanje organizacijama za potporu žrtvama obraćanje postojećim specijaliziranim tijelima koja pružaju takvu specijalističku potporu. Žrtve, u skladu s njihovim posebnim potrebama, imaju pristup takvim službama, a članovi obitelji imaju pristup u skladu sa svojim posebnim potrebama i stupnjem štete koju su pretrpjeli kao posljedicu kaznenog djela počinjenog protiv žrtve.

4. Službe za potporu žrtvama i bilo koje specijalističke službe za potporu mogu se uspostaviti kao javne ili nevladine organizacije i mogu se organizirati na profesionalnoj ili dobrovoljnoj osnovi.

5. Države članice osiguravaju da pristup službama za potporu žrtvama nije uvjetovan time je li žrtva nadležnom tijelu podnijela formalnu prijavu za kazneno djelo.

Članak 9.

Potpora službi za potporu žrtvama

1. Službe za potporu žrtvama, kako su navedene u članku 8. stavku 1., pružaju najmanje sljedeće:

(a) informacije, savjete i potporu o pravima žrtava, uključujući o pristupu nacionalnim shemama za naknadu štete prouzročene kaznenim djelima i o njihovoj ulozi u kaznenom postupku, uključujući pripremu za sudjelovanje u postupku;

(b) informacije o eventualno postojećim odgovarajućim specijalističkim službama za potporu ili izravno upućivanje na takve službe;

(c) emocionalnu i, ako je dostupna, psihološku potporu;

(d) savjete o financijskim i praktičnim pitanjima koja proizlaze iz kaznenog djela;

(e) osim ako ih već pružaju druge javne ili privatne službe, savjete o riziku i sprečavanju sekundarne i ponovljene viktimizacije, zastrašivanja i odmazde.

2. Države članice potiču službe za potporu žrtvama da obrate posebnu pozornost na posebne potrebe žrtava koje su pretrpjele znatnu štetu zbog težine kaznenog djela.

3. Ako to već ne pružaju druge javne i privatne službe, specijalističke službe za potporu iz članka 8. stavka 3. razvijaju i pružaju najmanje sljedeće:

- (a) utočišta ili bilo koji drugi prikladni privremeni smještaj za žrtve koje trebaju sigurno mjesto zbog neposrednog rizika sekundarne i ponovljene viktimizacije, zastrašivanja i odmazde;
- (b) ciljanu i integriranu potporu za žrtve s posebnim potrebama, poput žrtava spolnog nasilja, žrtava rodno uvjetovanog nasilja i žrtava nasilja u bliskim odnosima, uključujući potporu i savjetovanje nakon trauma.

POGLAVLJE 3.

SUDJELOVANJE U KAZNENIM POSTUPCIMA

Članak 10.

Pravo na saslušanje

1. Države članice osiguravaju da žrtve mogu biti saslušane tijekom kaznenog postupka i da mogu pružiti dokaze. Kada treba saslušati dijete kao žrtvu, odgovarajuće se uzimaju u obzir djetetova dob i zrelost.

2. Postupovna pravila prema kojima se žrtve mogu saslušati tijekom kaznenog postupka i prema kojima one mogu predlagati dokaze utvrđuju se nacionalnim pravom.

Članak 11.

Prava u slučaju odluke o nepoduzimanju kaznenog progona

1. Države članice osiguravaju da žrtve, u skladu sa svojim položajem u odgovarajućim kaznenopravnim sustavima, imaju pravo na preispitivanje odluke o nepoduzimanju kaznenog progona. Postupovna pravila za takvo preispitivanje određuju se nacionalnim pravom.

2. Ako se u skladu s nacionalnim pravom položaj žrtve u odgovarajućem kaznenopravnom sustavu utvrđuje tek nakon donošenja odluke o poduzimanju kaznenog progona protiv počinitelja, države članice osiguravaju da barem žrtve teških kaznenih djela imaju pravo na preispitivanje odluke o nepoduzimanju kaznenog progona. Postupovna pravila za takvo preispitivanje određuju se nacionalnim pravom.

3. Države članice osiguravaju da se žrtve obavijeste, bez nepotrebne odgode, o njihovom pravu na dobivanje dostatnih informacija radi odlučivanja o tome hoće li zatražiti preispitivanje odluke o nepoduzimanju kaznenog progona te da te informacije i dobiju.

4. Kada odluku o nepoduzimanju kaznenog progona donese najviše tijelo kaznenog progona protiv čiju odluku

prema nacionalnom pravu nije moguće preispitivati, preispitivanje može provesti to isto tijelo.

5. Stavci 1., 3. i 4. ne primjenjuju se na odluku državnog odvjetnika o nepoduzimanju kaznenog progona, ako takva odluka ima za posljedicu izvansudsku nagodbu, u mjeri u kojoj je takva mogućnost predviđena nacionalnim pravom.

Članak 12.

Pravo na zaštitne mjere u okviru službi za popravlanje štete

1. Države članice poduzimaju mjere za zaštitu žrtava od sekundarne i ponovljene viktimizacije, zastrašivanja i odmazde, a koje se trebaju primijeniti pri djelovanju bilo kakvih službi za popravlanje štete. Takvim se mjerama osigurava da žrtve koje odaberu sudjelovati u postupcima za popravlanje štete imaju pristup sigurnim i stručnim službama za popravlanje štete, podložno barem sljedećim uvjetima:

(a) službe za popravlanje štete koriste se samo ako su u interesu žrtve, podložno možebitnim zahtjevima sigurnosti te se temelje na žrtvinom slobodnom pristanku utemeljenom na informacijama, koji može biti povučen u svakom trenutku;

(b) prije pristanka na sudjelovanje u postupku za popravlanje štete, žrtvi se pružaju potpune i nepristrane informacije o tom postupku i mogućim ishodima, kao i informacije o postupcima za nadzor provedbe možebitnog sporazuma;

(c) počinitelj je priznao temeljne činjenice predmeta;

(d) do svakog se sporazuma dolazi dobrovoljno i može ga se uzeti u obzir u bilo kojem daljnjem kaznenom postupku;

(e) rasprave u postupcima popravljivanja štete koje se ne vode javno povjerljive su i ne objavljuju se naknadno, osim uz suglasnost stranaka ili ako se to zahtijeva nacionalnim pravom zbog važnijeg javnog interesa.

2. Države članice olakšavaju, ako je to prikladno, upućivanje predmeta službama za popravlanje štete, uključujući putem uspostave postupaka ili smjernica o uvjetima za takvo upućivanje.

Članak 13.

Pravo na pravnu pomoć

Države članice osiguravaju žrtvama pristup pravnoj pomoći, ako one imaju status stranaka u kaznenom postupku. Uvjeti pod kojima ili postupovna pravila prema kojima žrtve imaju pristup pravnoj pomoći određuju se nacionalnim pravom.

Članak 14.**Pravo na naknadu troškova**

Države članice nude žrtvama koje sudjeluju u kaznenom postupku mogućnost naknade troškova nastalih na temelju njihovog aktivnog sudjelovanja u kaznenom postupku, u skladu s njihovim položajem u odgovarajućem kaznenopravnom sustavu. Uvjeti pod kojima ili postupovna pravila prema kojima žrtve mogu dobiti naknadu troškova određuju se nacionalnim pravom.

Članak 15.**Pravo na povrat imovine**

Države članice osiguravaju da se nakon odluke nadležnog tijela imovina koja može biti vraćena, a koja je zaplijenjena u okviru kaznenog postupka, vrati žrtvama bez odgode, osim ako je ona potrebna u svrhu kaznenog postupka. Uvjeti pod kojima ili postupovna pravila prema kojima se takva imovina vraća žrtvama određuju se nacionalnim pravom.

Članak 16.**Pravo na odluku o naknadi štete od strane počinitelja u okviru kaznenog postupka**

1. Države članice osiguravaju da žrtve u okviru kaznenog postupka imaju pravo na odluku o naknadi štete od strane počinitelja, u razumnom roku, osim ako je nacionalnim pravom predviđeno da se takva odluka mora donijeti u drugom pravnom postupku.

2. Države članice promiču mjere kojima se počinitelje potiče na pružanje odgovarajuće naknade štete žrtvama.

Članak 17.**Prava žrtava s boravištem u drugoj državi članici**

1. Države članice osiguravaju da njezina nadležna tijela mogu poduzimati odgovarajuće mjere kojima se na najmanju moguću mjeru svede poteškoće žrtava s boravištem u državi članici različitoj od one u kojoj je kazneno djelo počinjeno, a posebno u vezi s organiziranjem postupka. U tu svrhu tijela države članice u kojoj je kazneno djelo počinjeno posebno moraju imati mogućnost:

- (a) uzeti izjavu od žrtve odmah nakon podnošenja prijave za kazneno djelo nadležnom tijelu;
- (b) u mjeri u kojoj je to moguće, imati pristup videokonferenciji i telefonskoj konferenciji utvrđenima u Konvenciji o uzajamnoj pomoći u kaznenim stvarima između država članica Europske unije od 29. svibnja 2000. ⁽¹⁾ u svrhu saslušanja žrtava koje imaju boravište u inozemstvu.

2. Države članice osiguravaju da žrtve kaznenog djela počinjenog u državi članici različitoj od one u kojoj imaju boravište mogu podnijeti prijavu nadležnim tijelima države članice boravišta, ako to ne mogu učiniti u državi članici u kojoj je počinjeno kazneno djelo ili ako to, u slučaju teškog kaznenog djela, kako je određeno nacionalnim pravom te države članice, tamo ne žele učiniti.

3. Države članice osiguravaju da nadležno tijelo kojem je žrtva podnijela prijavu bez odgode proslijedi prijavu nadležnom tijelu države članice u kojoj je počinjeno kazneno djelo, ako nadležnost za pokretanje postupka nije iskoristila država članica u kojoj je podnesena prijava.

POGLAVLJE 4.**ZAŠTITA ŽRTAVA I PRIZNAVANJE ŽRTAVA S POSEBNIM POTREBAMA ZAŠTITE****Članak 18.****Pravo na zaštitu**

Ne dovodeći u pitanje prava na obranu, države članice osiguravaju dostupnost mjera za zaštitu žrtava i članova njihovih obitelji od sekundarne i ponovljene viktimizacije, zastrašivanja i odmazde, uključujući zaštitu od rizika emocionalne i psihološke štete te zaštitu dostojanstva žrtava tijekom ispitivanja i svjedočenja. Ako je potrebno, takve mjere također uključuju postupke uspostavljene na temelju nacionalnog prava kojima se predviđa fizička zaštita žrtava i članova njihovih obitelji.

Članak 19.**Pravo na izbjegavanje kontakta između žrtve i počinitelja**

1. Države članice uspostavljaju potrebne pretpostavke za omogućivanje izbjegavanja kontakta između žrtava te, prema potrebi, članova njihovih obitelji i počinitelja u prostorijama u kojima se vodi kazneni postupak, osim ako kazneni postupak zahtijeva takav kontakt.

2. Države članice osiguravaju da nove sudske prostorije imaju odvojene čekaonice za žrtve.

Članak 20.**Pravo na zaštitu žrtava tijekom istraga u kaznenom postupku**

Ne dovodeći u pitanje prava na obranu i u skladu s pravilima o sudskoj diskreciji, države članice tijekom istraga u kaznenom postupku osiguravaju:

- (a) da se saslušanja žrtava provode bez neopravdane odgode nakon prijavljivanja kaznenog djela nadležnom tijelu;
- (b) da se broj saslušanja žrtava zadrži na najmanjoj mjeri, a da se saslušanja provode samo ako su krajnje neophodna za potrebe istrage u kaznenom postupku;

⁽¹⁾ SL C 197, 12.7.2000., str. 3.

- (c) da žrtve prate njihovi zakonski zastupnici i osoba koju odaberu, osim ako je donesena drukčija obrazložena odluka;
- (d) da se medicinske pretrage zadrže na najmanjoj mjeri i provode samo ako su krajnje neophodne u svrhu kaznenog postupka.

Članak 21.

Pravo na zaštitu privatnosti

1. Države članice osiguravaju nadležnim tijelima tijekom kaznenog postupka mogućnost poduzimanja odgovarajućih mjera za zaštitu privatnosti, uključujući osobne značajke žrtve koje se uzimaju u obzir u pojedinačnoj procjeni predviđenoj u članku 22., i zaštitu slika žrtava i članova njihovih obitelji. Nadalje, države članice osiguravaju nadležnim tijelima mogućnost poduzimanja svih zakonitih mjera za sprečavanje javnog širenja svih informacija koje bi mogle dovesti do otkrivanja identiteta djeteta kao žrtve.

2. Radi zaštite privatnosti, osobne nepovredivosti žrtava i osobnih podataka o žrtvama, države članice, poštujući slobodu izražavanja i informiranja te slobodu i pluralizam medija, potiču medije na poduzimanje samoregulatornih mjera.

Članak 22.

Pojedinačna procjena žrtava radi utvrđivanja posebnih potreba zaštite

1. Države članice osiguravaju da žrtve dobiju pravovremenu i pojedinačnu procjenu, u skladu s nacionalnim postupcima, radi utvrđivanja posebnih potreba zaštite i utvrđivanja bi li i u kojem opsegu one imale koristi od posebnih mjera u okviru kaznenog postupka, kako je predviđeno u člancima 23. i 24., zbog njihove osobite ranjivosti na sekundarnu i ponovljenu viktimizaciju, zastrašivanje i odmazdu.

2. Pojedinačna procjena naročito uzima u obzir:

(a) osobne značajke žrtve;

(b) vrstu ili prirodu kaznenog djela; i

(c) okolnosti kaznenog djela.

3. U kontekstu pojedinačne procjene, posebnu pažnju posvećuje se žrtvama koje su pretrpjele značajnu štetu zbog težine kaznenog djela; žrtvama koje su pretrpjele kazneno djelo počinjeno zbog neke osobine osobe ili diskriminatornog motiva koji bi mogli biti naročito povezani s njihovim osobnim značajkama; žrtvama koje njihov odnos s počiniteljem i ovisnost o

njemu čine naročito ranjivima. U tom se smislu, na odgovarajući način uzimaju u obzir žrtve terorizma, organiziranog kriminala, trgovanja ljudima, rodno uvjetovanog nasilja, nasilja u bliskim odnosima, spolnog nasilja, iskorištavanja ili zločina iz mržnje i žrtve s invalidnošću.

4. Za potrebe ove Direktive, za djecu kao žrtve predmnijeva se da imaju posebne potrebe zaštite zbog njihove ranjivosti na sekundarnu i ponovljenu viktimizaciju, zastrašivanje i odmazdu. Radi utvrđivanja bi li i u kojoj mjeri djeca imala koristi od posebnih mjera kako su predviđene u člancima 23. i 24., djeca kao žrtve podliježu pojedinačnoj procjeni kako je predviđena u stavku 1. ovog članka.

5. Opseg pojedinačne procjene može se prilagoditi ovisno o težini kaznenog djela i stupnju očigledne štete koju je pretrpjela žrtva.

6. Pojedinačna procjena provodi se uz usku uključenost žrtava i njome se uzimaju u obzir njihove želje, uključujući ako se i ne žele koristiti posebnim mjerama predviđenim u člancima 23. i 24.

7. Ako su se elementi koji čine temelj pojedinačne procjene znatno promijenili, države članice osiguravaju njihovo ažuriranje tijekom cijelog kaznenog postupka.

Članak 23.

Pravo na zaštitu žrtava s posebnim potrebama zaštite tijekom kaznenog postupka

1. Ne dovodeći u pitanje prava na obranu te u skladu s pravilima o sudskoj diskreciji države članice osiguravaju žrtvama s posebnim potrebama zaštite u čiju su korist poduzete posebne mjere utvrđene slijedom pojedinačne procjene predviđene u članku 22. stavku 1. mogućnost korištenja mjera predviđenih u stavcima 2. i 3. ovog članka. Posebna mjera predviđena nakon pojedinačne procjene neće se učiniti dostupnom ako to onemogućuju postupovna ili praktična ograničenja ili ako postoji hitna potreba saslušavanja žrtve, a u slučaju da žrtva ne bude saslušana to bi moglo nanijeti štetu žrtvi ili drugoj osobi ili bi moglo ugroziti tijek postupka.

2. Sljedeće mjere su tijekom istraga u kaznenom postupku dostupne žrtvama s posebnim potrebama zaštite utvrđenima u skladu s člankom 22. stavkom 1.:

(a) saslušanje žrtve provodi se u prostorijama određenima ili prilagođenima za tu svrhu;

(b) saslušanje žrtve provode stručnjaci koji su za to osposobljeni;

- (c) žrtvu uvijek saslušava ista osoba, osim ako je to protivno dobrom pravosuđu;
- (d) sva saslušanja žrtava spolnog nasilja, rodno uvjetovanog nasilja ili nasilja u bliskim odnosima, osim ako ih provode državni odvjetnik ili sudac, provodi osoba istog spola kao i žrtva, ako žrtva to želi, pod uvjetom da se ne ugrozi tijek kaznenog postupka.

3. Sljedeće mjere su tijekom sudskog postupka dostupne žrtvama s posebnim potrebama zaštite utvrđenim u skladu s člankom 22. stavkom 1.:

- (a) mjere radi izbjegavanja vizualnog kontakta između žrtava i počinitelja, uključujući tijekom iznošenja dokaza, prikladnim sredstvima, uključujući korištenjem komunikacijske tehnologije;
- (b) mjere kojima se osigurava saslušanje žrtve u sudnici bez njezine prisutnosti, posebno korištenjem odgovarajućih komunikacijskih tehnologija;
- (c) mjere izbjegavanja nepotrebnog ispitivanja o privatnom životu žrtve koji nije povezan s kaznenim djelom; i
- (d) mjere koje omogućuju saslušanje bez prisutnosti javnosti.

Članak 24.

Pravo na zaštitu djece kao žrtava tijekom kaznenog postupka

1. Pored mjera predviđenih u članku 23., države članice, ako je žrtva djeteta, osiguravaju sljedeće:
- (a) u kaznenom postupku, svi razgovori s djetetom kao žrtvom mogu se audiovizualno snimati i takvi snimljeni razgovori mogu se upotrijebiti kao dokaz u kaznenom postupku;
- (b) u istragama u kaznenom postupku i u samom kaznenom postupku, u skladu s položajem žrtava u odgovarajućem kaznenopravnom sustavu, nadležna tijela imenuju posebnog zastupnika za djecu kao žrtve, kada je prema nacionalnom pravu nositeljima roditeljske skrbi zabranjeno zastupanje djeteta kao žrtve zbog sukoba interesa između njih i djeteta kao žrtve ili ako dijete kao žrtvu ne prati obitelj ili ako je ono odvojeno od obitelji;

- (c) kada dijete kao žrtva ima pravo na odvjetnika, ono ima pravo na pravni savjet i zastupanje u svoje ime u postupku u kojem postoji ili bi mogao postojati sukob interesa između djeteta kao žrtve i nositelja roditeljske skrbi.

Postupovna pravila za audiovizualna snimanja iz prvog podstavka točke (a) i njihovo korištenje utvrđuju se nacionalnim pravom.

2. Ako dob osobe nije moguće utvrditi sa sigurnošću i ako postoje razlozi za vjerovanje da je žrtva djeteta, za potrebe ove Direktive pretpostavlja se da je žrtva dijete.

POGLAVLJE 5.

DRUGE ODREDBE

Članak 25.

Osposobljavanje djelatnika

1. Države članice službenicima koji će vjerojatno doći u kontakt sa žrtvama, kao što su policijski službenici i sudsko osoblje, osiguravaju opće i specijalističko osposobljavanje do razine prikladne za njihov kontakt sa žrtvama radi podizanja njihove svijesti o potrebama žrtava te kako bi im se omogućilo postupanje sa žrtvama na nepristran, obziran i stručan način.
2. Ne dovodeći u pitanje sudsku neovisnost i razlike u organizaciji pravosuđa u Uniji, države članice zahtijevaju od onih koji su odgovorni za osposobljavanje sudaca i državnih odvjetnika uključenih u kazneni postupak omogućivanje kako općeg, tako i specijalističkog osposobljavanja radi podizanja svijesti sudaca i državnih odvjetnika o potrebama žrtava.
3. Poštujući neovisnost pravne struke, države članice onima koji su odgovorni za osposobljavanje odvjetnika preporučuju omogućivanje kako općeg, tako i specijalističkog osposobljavanja radi podizanja svijesti odvjetnika o potrebama žrtava.
4. Kroz svoje javne službe ili financirajući organizacije za potporu žrtvama, države članice potiču inicijative koje onima koji pružaju potporu žrtvama i službama za popravljivanje štete omogućuju dobivanje odgovarajućeg osposobljavanja do razine prikladne za njihov kontakt sa žrtvama i poštovanje stručnih standarda radi osiguravanja da se takve usluge pružaju na nepristran, obziran i stručan način.
5. U skladu s pripadajućim dužnostima te prirodom i razinom kontakta djelatnika sa žrtvama, osposobljavanje ima cilj omogućiti djelatniku prepoznavanje žrtava i postupanja prema njima na obziran, stručan i nediskriminirajući način.

Članak 26.**Suradnja i koordinacija službi**

1. Države članice poduzimaju odgovarajuće mjere za olakšavanje suradnje između država članica radi povećanja dostupnosti žrtvama prava određenih u ovoj Direktivi i u nacionalnom pravu. Takva suradnja ima za cilj barem:

- (a) razmjenu najbolje prakse;
- (b) konzultiranje u pojedinačnim predmetima; i
- (c) pomoć europskim mrežama koje rade na pitanjima koja su izravno povezana s pravima žrtava.

2. Države članice poduzimaju odgovarajuće mjere, uključujući putem interneta, s ciljem podizanja svijesti o pravima određenima u ovoj Direktivi, smanjivanja rizika viktimizacije i minimiziranja negativnog učinka kaznenog djela i rizika sekundarne i ponovljene viktimizacije, zastrašivanja i odmazde, posebno ciljajući rizične skupine poput djece, žrtava rodno uvjetovanog nasilja i nasilja u bliskim odnosima. Takve mjere mogu uključivati informacije i kampanje za podizanje svijesti i programe istraživanja i obrazovanja, ako je to prikladno, u suradnji s odgovarajućim organizacijama civilnog društva i ostalim zainteresiranim stranama.

POGLAVLJE 6.**ZAVRŠNE ODREDBE****Članak 27.****Prenošenje**

1. Države članice donose zakone i druge propise potrebne za usklađivanje s ovom Direktivom do 16. studenoga 2015.
2. Kad države članice donose te odredbe, one sadržavaju upućivanja na ovu Direktivu ili se na nju upućuje prilikom njihove službene objave. Načine tog upućivanja određuju države članice.

Članak 28.**Dostava podataka i statistike**

Države članice do 16. studenoga 2017. i svake tri godine nakon toga dostavljaju Komisiji dostupne podatke koji pokazuju na

koji su se način žrtve koristile pravima određenima u ovoj Direktivi.

Članak 29.**Izvjешće**

Komisija do 16. studenoga 2017. podnosi izvješće Europskom parlamentu i Vijeću u kojem ocjenjuje opseg u kojem su države članice poduzele potrebne mjere radi usklađivanja s ovom Direktivom, uključujući opis djelovanja poduzetih na temelju članka 8., 9. i 23., te prilaže, ako je to potrebno, zakonodavne prijedloge.

Članak 30.**Zamjena Okvirne odluke 2001/220/PUP**

Okvirna odluka 2001/220/PUP zamjenjuje se u odnosu na države članice koje sudjeluju u donošenju ove Direktive, ne dovodeći u pitanje obveze država članica u pogledu rokova za prenošenje u nacionalno pravo.

U odnosu na države članice koje sudjeluju u donošenju ove Direktive, upućivanja na tu Okvirnu odluku smatraju se upućivanjima na ovu Direktivu.

Članak 31.**Stupanje na snagu**

Ova Direktiva stupa na snagu sljedećeg dana od dana objave u *Službenom listu Europske unije*.

Članak 32.**Adresati**

Ova je Direktiva upućena državama članicama u skladu s Ugovorima.

Sastavljeno u Strasbourgu 25. listopada 2012.

Za Europski parlament

Predsjednik

M. SCHULZ

Za Vijeće

Predsjednik

A. D. MAVROYIANNIS